

Az Aktualne Problemy Informacji i Dokumentacji tematikus száma a szabadalmi tájékoztatásról

Az *Aktualne Problemy Informacji i Dokumentacji* 1976. évi 1. számát szinte teljes egészében a szabadalmi tájékoztatás kérdéseinek szenteli. A szabadalmak szerepe – összhangban a termelés korszerűsödésével és a kutatás és fejlesztés fokozódásával – évről-évre növekszik, s így a róluk és belőlük való tájékoztatás is mind fontosabb lesz. Ennek oka a szabadalmi leírások megjelenésének gyorsaságában, valamint abban keresendő, hogy egyszerre tartalmaznak egzakt műszaki és jogi információkat.

A tematikus szám ismertetést ad a Bécsben székelő *INPADOC (Internationales Patentdokumentationszentrum = Szabadalmi Dokumentáció Nemzetközi Központja)* tevékenységéről, a korszerű szabadalmi tájékoztatási szolgáltatásokról és azok igénybevételének lehetőségeiről (*Central Patents Index, General Patents Index, World Patents Index, a Lengyel Szabadalmi Hivatal PATENT* elnevezésű automatizált információs rendszere). Bemutatja, hogy a fenti szolgáltatások miként válnak be egyes lengyelországi iparágak (gyógyszeripar, nehézipar) tájékoztatási gyakorlatában.

A szám foglalkozik – a kohászati tájékoztatás területről vett példákkal élve – a keresőnyelvek problémáival. Így: szó esik a *Nemzetközi Szabadalmi Osztályozás* helytelen (a kívánatosnál nagyobb mérvű szóródást okozó) használatáról, valamint a *Nemzetközi Szabadalmi*

Osztályozás használatának lehetőségeiről az automatizált tájékoztatási rendszerekben.

[*Aktualne Problemy Informacji i Dokumentacji*, 21. köt. 1. sz. 1976. p. 3–30.]

(Futala Tibor)

Szabadalmi információs szolgálat Hollandiában

A Hága melletti Rijswijkben *Patent Information Office – PIO* (Szabadalmi Információs Hivatal) néven olyan intézményt hoztak létre, amely ipari és kereskedelmi vállalatok részére szabadalmi információt szolgáltat.

A PIO forrásai közé tartoznak az USA, Nagy-Britannia, Franciaország, Svájc és a Benelux államok szabadalmi kiadványai, kb. 1200 műszaki folyóirat, 120 referálólap, kutatási jelentések, és más műszaki-tudományos szakirodalom.

Levélcím: *Patent Information Office, PO Box 309, Rijswijk (z. H.) 2109, Hollandia.*

[*Information Retrieval and Library Automation*, 11. köt. 7. sz. 1975. dec. p. 6–7.]

(Novák István)

OSZTÁLYOZÁS

Az Egyetemes Bibliográfiai Számbavétel és az ETO

Az *UBC (Universal Bibliographic Control = Egyetemes Bibliográfiai Számbavétel)*, a megosztott katalogizálás, az *ISBD (International Standard Bibliographic Description = Nemzetközi Bibliográfiai Címleírás Szabvány)* alkalmazása, vagyis az országos és nemzetközi könyvtári együttműködés különböző formáinak, elsősorban azonban a katalógus-adatok kölcsönös cseréjének mind szélesebb körű terjedése, a tartalom kifejezésének egységes rendszerét is megköveteli. A könyvtáros számára ismeretlen nyelven megjelent könyv katalogizálása ugyanis még mindig nem jelent annyi gondot, mint tartalmi feltárása. Az egyes országokban alkalmazott osztályozási rendszereknek a könyvekre, illetve katalóguscédulákra vezetett kódjai azonban a másik ország könyvtárosai számára nem egyszer teljesen értelmetlenek. Ezért az általános rendszernek elsősorban könnyen értelmezhetőnek és más rendszerekbe átültethetőnek kell lennie.

Alapigazság, hogy a minél finomabb részletezést lehetővé tevő rendszer könnyen alakítható át kevésbé részletes rendszerré, míg ez fordítva nem lehetséges.

Az a megállapítás, hogy a jelenleg (főleg Amerikában) használatos *Library of Congress, Dewey Tizedes Osztályozás* és hasonló osztályozási rendszerek fogalmainak összegezése az ETO igen használható fogalom-rendszerét adja ki, ellentmondani látszik fenti megállapításnak, hiszen a használtak közül az ETO a legrészletesebb osztályozó rendszer. Ahhoz azonban, hogy az ETO-ban fellelhető valamennyi fogalmat kifejezhessük, illetve csak megközelítően is olyan jó megkülönböztető részletezést találjunk, mint az ETO-ban, több rendszert kell felhasználni, illetve ezek fogalmait összegezni.

Ebből következik, hogy az *ETO lenne a legalkalmasabb rendszer arra, hogy a tartalmi feltárást szolgáló egységes kódjával, az UBC-t mind a könyvtárosok, mind a felhasználók számára hasznosabbá tegye.* Az UBC tervébe tehát feltétlenül be kell vezetni a tartalmi feltárást is, még mielőtt a tényleges megvalósítást az ISBD alkalmazása lehetővé teszi, a FID-nek pedig megfe-

lelő revízióval, valamint az alkalmazási irányelvek kidolgozásával elő kell segíteni az ETO egységes használatát.

/PERREAULT, J.: *UBC and UDC. = International Classification*, 2. köt. 2. sz. 1975. p. 71./

(Dezső Zsigmondné)

OKTATÁS

Az NDK Központi Információs és Dokumentációs Intézete és a drezdai Műszaki Egyetem Könyvtára által szervezett információs továbbképző tanfolyamok

Az NDK Központi Információs és Dokumentációs Intézete (ZIID = Zentralinstitut für Information und Dokumentation der DDR) és a drezdai Műszaki Egyetem Könyvtára közösen szervez 1969 óta 5 napos továbbképző tanfolyamot a tájékoztató intézmények vezetői és munkatársai részére. Az első tanfolyam olyan sikeres volt, hogy a következő években meg kellett ismételni, 1974-ig 7 tanfolyamot szerveztek a vezetők, 8 tanfolyamot a beosztottak számára és 3 speciális tanfolyamot indítottak a tájékoztatás forrásismereteiről. A továbbképzésen 300 vezető és 450 könyvtári dolgozó vett eddig részt.

1. Tanfolyam könyvtárral rendelkező információs intézmények vezetői számára

A tanfolyami anyag összeállításánál abból indultak ki, hogy az információs intézmények vezetőihez könyvtárak is tartoznak, de ezek a könyvtárak a tájékoztatói munkafolyamaton belül elkülönülnek. Ezért az *információs intézmények vezetőitől a könyvtárügy bizonyos alapismereteit is elvárják*, mivel csak így tudják a hozzájuk tartozó területet szakszerűen irányítani, ellenőrizni.

A tanterv többek között az alábbiakat tartalmazza:

- az NDK tudományos és általános könyvtárügyének társadalmi feladatai, szerkezete és fejlődési iránya;
- információs források beszerzése;
- könyvtári szolgáltatások;
- képzés, továbbképzés és káderkérdések a tudományos könyvtárügyben;
- számítógép használata a tudományos könyvtárakban;
- szakkatalógusok létrehozása a tudományos könyvtárakban;
- a záróelőadásban a tudományos és műszaki információs rendszer könyvtári kérdéseit vitatják meg.

Végül egy nagy műszaki-tudományos közkönyvtár és egy műszaki-tudományos szakkönyvtár megtekintése egészíti ki a tanfolyamot.

Az előadásokat az első években a drezdai, berlini, freibergeri és Karl-Marx-Stadt-i tudományos könyvtárak munkatársai tartották. 1973 óta a ZIID munkatársai is előadnak a tájékoztatás egyes kérdéseiről, így pl. a tájékoztatói tevékenység hatékonyságának növeléséről, a könyvtárak és információs intézmények együttműködéséről. Külön szemináriumot rendeznek a ZIID-nek a forrásalkotás területén játszott szerepéről és szolgáltatásairól.

További előadások foglalkoznak a fordítások nyilvántartásával, a tudományos-műszaki kutatási és fejlesztési eredmények és disszertációk rendszerezésével és feltárással. *Központi téma a könyvtári folyamatok racionalizálása és gépesítése.* Két előadás is foglalkozik a könyvtárakban bevezethető számítógépi módszerrel. Külön téma a PENTAKTA mikrofilm készülékek működése, kezelése.

Ezenkívül tárgyalják az NDK-ban folyó teaurusz-munkák helyzetét és koordinálását.

2. Tanfolyam információs intézmények munkatársai számára

Ezt a tanfolyamot az információs intézmények olyan munkatársai számára rendezik, akik részben vagy teljesen könyvtári munkával foglalkoznak. Elsősorban olyan munkatársakra számítanak itt, akik *még nem vettek részt speciális könyvtári képzésben.* Képesített könyvtárosok számára ez a tanfolyam kevésbé fontos, mivel ez alatt a rövid idő alatt (5 nap) csupán a könyvtári munka minimumát tudják feltárni. A tanterv az alábbiakat tartalmazza:

- bevezető előadás, amely nagyvonalakban megfelel a vezetői tanfolyam előadásának;
- a kis és közepes szakkönyvtárak beszerzési munkájának racionalizálása;
- egy tudományos könyvtár megtekintése;
- leltározás és betűrendes katalógizálás;
- információforrások módjai és formái;
- információforrás létrehozása;